

MAREK BARWIŃSKI

PODLASIE

**jako pogranicze
narodowościowo-wyznaniowe**

WYDAWNICTWO UNIwersYTETU ŁÓDZKIEGO · ŁÓDŹ 2004

REDAKCJA NAUKOWO-DYDAKTYCZNA
„FOLIA GEOGRAPHICA SOCIO-OECONOMICA”

Jerzy Dzieciuchowicz, Mariusz Kulesza, Agnieszka Rochmińska

RECENZENT

Piotr Eberhardt

REDAKTOR WYDAWNICTWA UŁ

Małgorzata Szymańska

REDAKTOR TECHNICZNY

Jolanta Kasprzak

KOREKTOR

Aurelia Wendland

OKŁADKĘ PROJEKTOWAŁA

Barbara Grzejszczak

OPRACOWANIE GRAFICZNE ILUSTRACJI

Anna Wosiak

© Copyright by Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2004

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
2004

Wydanie I. Nakład 100 + 40 egz.

Ark. druk. 11,625 + 6 wkl. Papier kl. III, 80 g, 70 × 100

Przyjęto do Wydawnictwa UŁ 08.01.2004 r.

Zam. 120/3677/2004. Cena zł 18,-

Drukarnia Uniwersytetu Łódzkiego
90-236 Łódź, ul. Pomorska 143

ISBN 83-7171-789-X

SPIS TREŚCI

Rozdział 1. Wstęp	5
1.1. Charakterystyka przedmiotu i celów badań	5
1.2. Wyjaśnienie podstawowych pojęć	7
1.2.1. Pogranicze w ujęciu geograficzno-socjologicznym	7
1.2.2. Naród – mniejszość narodowa	11
1.2.3. Religia – zróżnicowanie wyznaniowe na pograniczu	14
1.2.4. Tożsamość narodowa na pograniczu	15
1.3. Zakres czasowy i przestrzenny pracy	19
1.4. Metody badań	24
1.5. Zarys dotychczasowego stanu badań problematyki etnicznej na pograniczach	30
Rozdział 2. Przemiany narodowościowe ludności zamieszkującej na Podlasiu	40
2.1. Zmiany przynależności politycznej Podlasia oraz struktury narodowościowej ludności do 1921 roku	40
2.2. Początki kształtowania się świadomości narodowej	60
2.3. Sytuacja narodowościowo-społeczna na Podlasiu w okresie międzywojennym	67
2.4. Konsekwencje II wojny światowej i powojennych przemian politycznych dla struktury narodowościowej Podlasia	87
Rozdział 3. Tożsamość mieszkańców Podlasia	101
3.1. Współczesne zróżnicowanie etniczne pogranicza narodowościowo-religijnego na Podlasiu – tożsamość narodowa mieszkańców	101
3.2. Poczucie tożsamości religijnej i językowej mieszkańców Podlasia na tle tożsamości narodowej	120
3.3. Relacje społeczno-kulturowe pomiędzy ludnością białoruską, polską, „tutejszą” oraz ukraińską na badanym obszarze	139
Rozdział 4. Pogranicze narodowościowo-wyznaniowe na Podlasiu	155
4.1. Próba określenia przebiegu pogranicza narodowościowego oraz religijnego na badanym fragmencie Podlasia	155
4.2. Cechy pogranicza narodowościowego i wyznaniowego na Podlasiu	160
4.3. Perspektywy przemian narodowościowych i religijnych na Podlasiu	168
Rozdział 5. Wnioski	173
Aneks	175
Bibliografia	177
Spis tabel i rysunków zamieszczonych w pracy	184